

PŠENICA, AZOT,
PROIZVODNJA I PRODAJA:
Direktor Srbijagasa Dušan
Bajatović i direktor Azotare
Goran Pejčić (levo)
i proizvodna linija (desno)

Foto: Tanjug

Azotara, pšenica i sumnje u korupciju

Pšenični gambit

Već je 2010. godine nelikvidnost i najvećih državnih kompanija postala veoma dramatična, a njihova prezaduženost tolika da više ni one nisu mogle računati ne na povoljne bankarske kredite, već ni na kakve, jer država nije u budžetu imala prostora da im obezbedi dodatne garancije

NAKON PROŠLONEDELJNOG HAPŠENJA povodom afere sa trgovinom regresiranim veštačkim đubrivom u Azotari Pančevo, potpredsednik Vlade Srbije Aleksandar Vučić je na televiziji najavio "nastavak" istrage o poslovanju ovog preduzeća, ovoga puta u vezi sa trgovinom pozajmljenom pšenicom tokom 2010. godine.

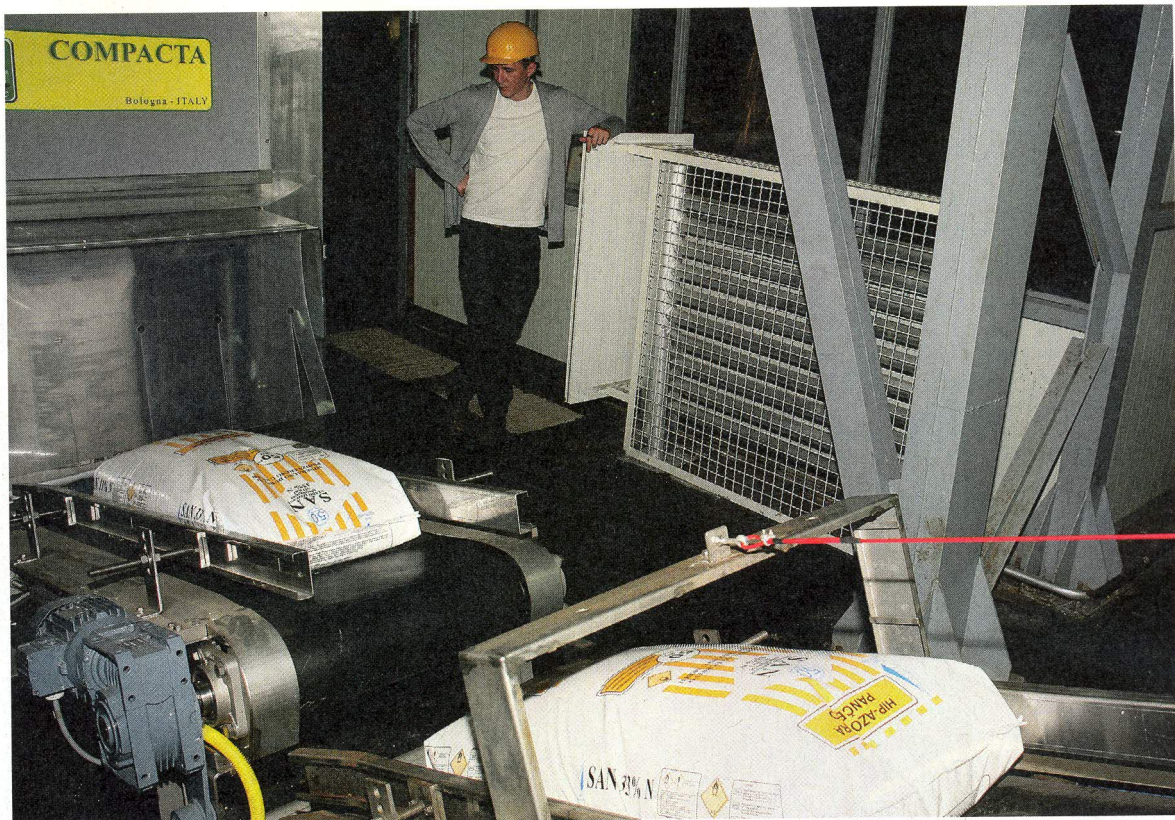
Vučić ne krije da se ova istraga kreće tragom na koji upućuje jedan izveštaj Saveta za borbu protiv korupcije od 27. juna 2011. godine, u kome se tvrdi da je Azotara, pod kadrovskim i finansijskim okriljem svog glavnog poverioca – Javnog preduzeća Srbijagasa, posređujući u transakcijama sa pšenicom, koje je izvršila u četvorouglu Direkcija za robne rezerve Republike Srbije, Invej, Viktorija logistik i YU point, nanela veliku štetu javnom interesu, štetu koja je procenjena na oko 17,6 miliona evra.

Ne ulazeći u sve detalje ove duge priče, podsetimo samo na to da je reč, s jedne strane, o pozajmici Azotare, februara 2010. godine,

od Direkcije za robne rezerve Republike Srbije 50.000 tona pšenice po ceni od 12 dinara za kilogram, koju je odmah prodala Inveju po 11 dinara za kilogram. Drugi navodno sumnjiv posao je kada je Azotara, marta 2010. godine, uzajmila 75.000 tona pšenice od firme Viktorija logistik, takođe po ceni od 12 dinara za kilogram, i potom prodala tu pšenicu YU pointu po 9 dinara. Ti robni krediti trebalo je da se vrate krajem te godine (nešto je vraćeno iste godine, a nešto se vraćalo i kasnije, a da li je sve vraćeno i ne znamo), a u međuvremenu je cena pšenice poskočila i na više od 25 dinara za kilogram. Iz ovih osnovnih podataka, kao i na osnovu prijave grupe zaposlenih, Savet za borbu protiv korupcije je izveo procenu o spomenutoj šteti za državnu svojinu u Azotari u Pančevu i zatražio od Cvetkovićeve vlade da ispita slučaj.

ROBNI KREDITI: Ove sumnje Saveta za borbu protiv korupcije, da je Azotara zaključivala

"štetne ugovore", odbacio je, u ime JP Srbijagasa i Azotare, Dušan Bajatović, generalni direktor Srbijagasa, na konferenciji za štampu, 27. aprila ove godine. On je tada, između ostalog, rekao: "Putem pozajmica pšenice, obezbeđena su obrtna sredstva za nabavku osnovnih sirovina za proizvodnju (MAP, KCL i dr.), zatim za nabavku repromaterijala i nastavak remonta i rekonstrukcije pojedinih pogona i za isplatu tekućih i zaostalih zarada. Zato smo išli na robni zajam, jer su nam trebale pare, mi smo se o svemu dogovorili sa sindikatima, oni su imali kompletan uvid u upravljanje fabrikom. Finansijski efekat ovog aranžmana realno se može procenjivati samo kroz odnos količina veštačkog đubriva, koje predstavljaju protivvrednost pozajmljene pšenice i količina đubriva preračunatim u trenutku konačnog vraćanja pozajmljenih količina pšenice. Taj aranžman sada je zatvoren, nakon 20 meseci sva pozajmljena pšenica je vraćena u ugovorenim

rokovima, i to sa 8,5 odsto većim količinama đubriva. Azotara je tako na angažovana sredstva plaćala mesečni interes od 0,425 odsto, što je mnogo povoljnije od bilo koje kamate, pod uslovom da je neko uopšte hteo da nam da zajam, a znamo da je to bilo nemoguće zbog ogromnog duga koji je postojao.”

Inače, kada je reč o imenima koja se navode u gore spomenutom izveštaju Saveta za borbu protiv korupcije, tu su, pored Dušana Bajatovića, i Radoslav Vujačić, zamenik generalnog direktora Srbijagasa i istovremeno predsednik Upravnog odbora Azotare (već uhapšen u aferi sa đubrivom), zatim vlasnici Viktorija logistika – Milija Babović, Zoran Mitrović i Stanko Popović (plus EBRD, kao vlasnik četvrtine akcija), pa vlasnik YU pointa Zoran Drakulić i vlasnik Inveja Predrag Ranković. U trenutku kada nastaje ovaj tekst, još ne znamo da li će i na koji način javni tužilac prikupljati dokaze od spomenutih privrednika u “pšeničnom nastavku” afere sa đubrivom u Pančevačkoj azotari.

Šta se u ovom trenutku može uočiti povodom ove afere oko Srbijagasa, Azotare, državne pšenice i privatnih kompanija? Prvo treba primetiti da je reč o robnim kreditima, a ne o finansijskim pozajmicama, mada su svi ti poslovi motivisani nedostatkom obrtnog, zvečećeg kapitala, bez koga Azotara nije mogla da pokrene proizvodnju. Robnim kreditima se, inače, obično pribegava samo u istom

reprodukcijom lancu, gde su partneri dugo-ročno međuzavisni, što ovde baš i nije slučaj. Zatim, treba imati na umu da su robni krediti u berzanskim robama prilično rizični, jer cena te robe je sklona i značajnim oscilacijama – a ovde je predmet pozajmice upravo pšenica, čija cena poslednjih godina ima doista velike raspone čak i tokom jednog proizvodnog ciklusa. Inače, ono što uvek zbunjuje privredne diletante, da neko nešto što je uzajmio po jednoj ceni, odmah prodaje nekom drugom po nižoj ceni – jednostavno je objasniti kad je reč o robnim kreditima.

TRŽIŠNO I VARIJABILNO: Dakle, po pravilu cena uzajmljene robe koja se stavlja u ugovor obično je viša od tržišne cene za iznos “dodatne” kamate na uzeti kredit. Tek prodajna cena je zapravo “tržišna”, a kad je reč o pšenici, ta tržišna cena nije određena cenom pšenice na Produktnoj berzi u Novom Sadu u datom trenutku, jer se na toj berzi odvija samo manji deo prometa pšenice, pa cene koje se tamo beleže nisu referentne (Savet je postupio drugačije). Elem, onaj koji uzima robni kredit plaća kamatu onome od koga je robu uzajmio, a glavnica tog kredita uzima u novcu od onoga kome je robu prodao (uz diskont za gotovinu). No, problem sa ovim kreditima, kada su oni u pšenici, jeste to što je ne samo kamata “varijabilna”, nego je “varijabilna” i glavnica (“varijabilnija” od kretanja deviznog kursa), a u našem slučaju

rizik je pao na onoga ko je zajmio, mada je moguće da rizik padne i suprotno.

Još nešto se nameće kao zaključak kada se posmatra ova afera. Pre svega – da je već 2010. godine nelikvidnost i najvećih državnih kompanija postala veoma dramatična, a njihova prezaduženost toliko da više ni one nisu mogle računati ne na povoljne bankarske kredite, već ni na kakve, jer država nije u budžetu imala prostora da im obezbedi dodatne garancije za bilo kakve kredite. A Srbijagas je imao ideju da “iz ničega”, to jest na bazi uzajmljene pšenice, dođe do novca za proizvodnju u Azotari, računajući da sve troškove “inicijalnih” kredita može nakon “pobuđene proizvodnje” da prevari na seljake, jer je tržište veštaka praktično monopolizovano. U takvim generalnim prilikama, kada je jednom preduzeću u državnom vlasništvu i pod vođstvom menadžera sa “jakim političkim leđima” (na “SPS leđima”, od kojih je čak zavisila, a i danas zavisi, sudbina koalicione vlade) glavni motiv poslovanja “očuvanje radnih mesta i proizvodnje” – ne preza se ni od poslova u kojima je cena nabavke obrtnog kapitala neizvesna i gotovo neizračunljiva, jer se rizici i troškovi takvih kredita po pravilu “socijalizuju” uz pomoć države. A tamo gde su cene neizvesne, a mogući gubici će biti pokriveni uz pomoć države – močvarno tlo i za koruptivne aranžmane je gotovo idealno.

Dimitrije Boarov